

Loni skončilo nejvíc živnostníků za posledních 30 let. Co stojí za dramatickým propadem?

Jan Prokeš

jan.prokes@hn.cz

Naposledy v roce 1993 se stalo, že by v Česku během 12 měsíců skončilo tolik živnostníků jako loni. Podle aktuálních čísel podnikatelské databáze Merk.cz, které mají HN k dispozici, ukončilo v roce 2023 svou činnost téměř 277 tisíc živnostníků. Běžně se přitom počty zaniklých živností pohybují v desítkách tisíc.

Hlavním důvodem prudkého poklesu živnostníků nicméně nejsou ekonomické problémy tuzemských podnikatelů, ale povinnost komunikovat se státem prostřednictvím datové schránky. „Nejvíc živnostníků ukončovalo vloni svou činnost v průběhu února a března, přičemž strmý nárůst zřejmě výrazně ovlivnila nová povinnost v podobě datové schránky, kterou stát od ledna začal postupně všem povinným zřizovat. Pro řadu OSVČ to zřejmě byl finální impuls k definitivnímu ukončení činnosti, kterou mohly mít například pozastavenou,“ myslí si Tomáš Berger, šéf společnosti Imper, která provozuje databázi firem Merk.cz.

Povinná datová schránka tak pomohla výrazně pročistit data o počtu aktivních živnostníků v Česku, která nyní podstatně víc odpovídají realitě. Řada lidí totiž měla živnost dlouhodobě pozastavenou. V takovém případě nemusí státu platit odvodny na sociálním a zdravotním pojištění, takže je to nic nestojí. Když se pak rozhodnou do podnikání znovu pustit, stačí jim obnovení živnosti nahlásit.

Podle předsedy představenstva Asociace malých a středních podniků a živnostníků Josefa Jaroše je tento důvod za drtivou většinou z 277 ti-

síc ukončených živností. „Šlo často o starší lidi, kteří přestali podnikat třeba před 10 nebo 20 lety a měli živnostenský list v šuplíku. Mohli na to úplně zapomenout, a když jim letos přišel přístup do datové schránky, tak to zjistili a šli si živnost zrušit,“ říká Jaroš.

V historii Česka ukončilo svou činnost během jednoho roku víc živnostníků pouze před 30 lety. Také tehdy byl důvod zejména administrativní – kvůli rozdělení Československa a legislativnímu zákazu švarcsystému skončilo 286 tisíc živnostníků.

Loni s podnikáním nejčastěji skončili lidé, kteří měli živnost v pohostinství. Často končili také zedníci, zámečníci, prodejci lihovin nebo truhláři. Právě gastronomie je v posledních letech ve výrazné krizi. „Pohostinství je určitě nejohroženějším oborem. Už od doby covidu, kdy to hospody odnesly nejvíc. Lidé, kteří z branže odešli, už se tam nevrací a našli si často klasické zaměstnání,“ tvrdí Jaroš.

Problémy hospod a restaurací ukazují také data z loňského podzimu o počtu probíhajících insolvencí. Podle údajů z konce loňského listopadu byla gastronomie nejvíc zasaženým odvětvím s téměř 3200 insolvenčními. „Nárůst cen dokázou pojmout jen zákazníci v Praze a Brně. V dalších velkých městech klesají restaurátérům tržby reálně asi o desetinu, u vesnických hospod pak ještě daleko víc,“ uvedl restaurátér a člen představenstva Hospodářské komory Luboš Kastner.

Zatímco loni skončilo přes 21 tisíc hospodských, dalších 6500 lidí začalo ve stejném oboru podnikat. Loni v Česku vzniklo celkem 68 tisíc nových živností, kromě pohostinství nejčastěji v prodeji lihovin, silniční dopravě a také v odvětvích spojených s montáží či opravou elektrických zařízení. Ta v posledních dvou letech zažívají poměrně vysoký nárůst počtu nových živnostníků díky boomeru fotovoltaických elektráren.

Další úbytek živnostníků by letos mohl přinést nárůst odvodů na pojistném. Zátěž se zvýší z 25 na 40 procent průměrné mzdy. Změna je součástí schváleného konsolidačního balíčku, který má vládě pomoci najít další miliardy do rozpočtu. „Dopady na živnostníky, jejichž příjmy se blíží třeba 100 tisícům, budou minimální. U těch menších, jako jsou třeba matky malých dětí, které mají živnost jen jako příjímek, si ale umím představit, že to některé donutí, aby živnost ukončily,“ myslí si Jaroš.

Nárůst počtu živnostníků naopak mohou přinést přísnější pravidla pro zaměstnávání lidí na dohodu o provedení práce (DPP). Zaměstnavatelé musí těmto lidem nově platit příplatky za práci o víkendy nebo pro ně vést rozvrh pracovní doby. Od léta se navíc podstatně zpřísní pravidla, která určují, kdy ještě „dohodář“ nemusí platit pojistné.

Řada firem se už proto takových pracovníků zbavuje, případně „dohodáře“ zaměstná na živnostenský list a přejdou na takzvaný švarcsystém. „Už loni jsme před tím varovali. Když sáhnete na hodně využívaný nástroj, což DPP byly, tak zaměstnavatel bude hledat cestu, jak výhodný režim zachovat. Přejít na živnostenský list je nejjednodušší,“ říká Jaroš.

Kteří živnostníci s podnikáním nejčastěji skončili?

Předmět podnikání	2019	2020	2021	2022	2023
Hostinská činnost	759	708	1526	6209	21 815
Zednictví	334	272	954	4310	19 627
Zámečnictví, nástrojářství	153	179	697	3328	13 404
Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin	389	344	738	3096	8566
Truhlářství, podlahářství	122	104	371	1793	6798
Opravy silničních vozidel	121	109	371	1569	5289
Silniční motorová doprava (nákladní)	0	0	1	92	5126

Kdo naopak s živností začal?

Předmět podnikání	2019	2020	2021	2022	2023
Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin	8490	7125	6219	6717	6834
Hostinská činnost	7830	6550	5701	6177	6477
Silniční motorová doprava*	3049	3769	4920	5133	5757
Silniční motorová doprava (pouze nákladní)	2406	3467	4484	4342	5157
Výroba a oprava**	3686	3397	3456	4603	4518
Montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení	2946	2857	2995	4238	4319
Zednictví	4692	4283	4112	4123	4096

* (nákladní a osobní provozovaná vozidly určenými pro přepravu nejvýše 9 osob)

** (elektrických strojů a telekomunikačních zařízení)

Jak se vyvíjel počet vzniklých a zaniklých firem a podnikatelů

Zdroj: Merk.cz